

לקוּטִים וּסְפוּרִים נִפְלְאִים

פרשת וירא

שכינה — עד כדי כך שהניח את השכינה ורץ לקראת האורחים?

אברהם למד הלכה זו מן המעשה ש"הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה כדי שלא להטריחו באורחים" (רש"י שם, פסוק א). שהרי אם הכנסת אורחים לא היתה גדולה מקבלת פני השכינה, למה לו לקב"ה להוציא חמה מנרתיקה — הרי אין צורך למנוע אורחים ממנו כאשר השכינה אצלו. מכאן הראיה, שבשעה שיבואו אליו אורחים — לא יהא עליו להתחשב בנוכחות השכינה אצלו, אלא יהא חייב לקבלם.

(הרה"ק משפיטיבקה ז"ל)

גופו של אברהם אבינו היה כל כך מקודש, עד שאבריו עצמם היו רצים מעצמם לעשות רצון הבורא. לפיכך, כאשר הרגיש אברהם שרגליו מתנשאות מאליהן ורצות לקראת האורחים — הבין מתוך כך שזו ההלכה: "גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה".

(הגה"ק ר' נתן אדלר זצ"ל, וכן בשם הרה"ק מהר"מ מפארמיסלאן זצ"ל)

"וירא וירץ לקראתם מפתח האהל..."
אברהם וימהר

האהלה אל שרה ויאמר מהרי... "ואל הבקר רץ אברהם..." "ויתן אל הנער וימהר..." (יח, ב-ז) סיפר הגאון רבי אריה שכטר: כשהייתי פעם בביתו של הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, והיה זה ביום שישי בצהרים, הגיעה ידיעה על אשה שחייבת לעבור ניתוח דחוף באחד מבתי החולים במרכז הארץ.

פנה אלי רבי חיים ואמר לי: "ביום שישי אחר הצהריים הרופאים המומחים כבר לא נמצאים, ונשארים רק

"והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם" (יח, ב)

ראש הקהל בעיר מגוריו של רבי אליהו לופיאן היה אדם רחוק ממצוות, אך למרות זאת אהב את בני הישיבות ועזר להם רבות.

לתמיהתו של רבי אליהו סיפר אותו אדם: בילדותי נסעתי לישיבת ראדין וביקשתי להתקבל, אך ראשי הישיבה חששו ממני וסירבו.

כשהתאחרה שעת הרכבת, ביקשתי ללון שם ללילה אחד.

'החפץ חיים' סירב בנימוס ואמר לי לישון בחדר שברעפי גג.

בלילה שרר קור עז והתקשיתי לישון.

לפתע נפתחה הדלת, והחפץ חיים בכבודו ובעצמו נכנס, חשב שאני ישן, ופרש עליי את מעילו.

מיד חשתי חמימות בכל גופי...

וסיים ראש הקהל: מאז

ועד היום, מעילו של החפץ חיים מחמם אותי. מאז אני חש כבוד מיוחד ללומדי תורה ולשומרי מצוות.

"ויאמר... אל נא תעבור מעל עבדך" (יח, ג)

מכאן שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה (שבת קכז).

נשאלת השאלה: מנין ידע אברהם אבינו בעצמו את ההלכה — שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני

לעי"נ הרה"צ
ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רזנבוים זצוק"ל
כ"ו בניסן תשע"ז

וכל זה נמנע על-ידי דבר קטן - שאברהם אבינו לא לקח את המים בעצמו, אלא ע"י שליח. נורא למתבונן! (אוצרות פניני התורה)

"ואל הבקר רץ אברהם ויקח בן בקר רץ וטוב ויתן אל הנער וימהר לעשות אותו" (יח, ז)

בתחילת הפסוק נאמר כי אברהם אבינו רץ כדי לקחת בן בקר, לאחר מכן הוא נתן אותו לישמעאל, ולבסוף נאמר "וימהר לעשות אותו".

בפשטות, מדובר שישמעאל היה זה שמיהר לעשות את בן הבקר.

עוד אפשר לומר כי אברהם אבינו היה זה שמיהר וזירז את ישמעאל לעשות את בן הבקר.

אבל אפשר גם לומר כי אברהם אבינו היה זה שבסופו של דבר מיהר ועשה את בן הבקר בעצמו - וכל כך למה?

המפרשים שואלים כיצד נתן אברהם אבינו למלאכים חמאה וחלב יחד עם בן הבקר, והרי קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה, ולכאורה עברו בכך על איסור בשר בחלב.

המלבי"ם מביא מדרש שבן הבקר שרצה אברהם לתת להם נמלט, ולכן יצר אברהם בן בקר חדש על ידי ספר היצירה. שהרי כך נאמר: ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה - ומשמע שהוא בעצמו עשה ויצר אותו.

אם כן, אפשר לבאר את הפסוק כך: אברהם אבינו רץ אל הבקר, לקח בן

בקר ונתן לישמעאל, אך לאחר שבן הבקר ברח - וימהר לעשות אותו, כלומר, מיהר ויצר בן בקר אחר באמצעות ספר היצירה, ומכיוון שהיה זה בן בקר שנברא על ידי ספר היצירה - אין לו דין "בשר", ומותר היה לאוכלו יחד עם חלב, לפיכך נתן להם אברהם חמאה וחלב יחד עם "בן הבקר אשר עשה".

הסטז'רים - והם עלולים להזיק לה, זה פיקוח נפש! לכן אבקש ממך שתיקח שישה אברכים ותסעו מיד לבית החולים. תראו נוכחות ודאגה, כדי שידעו שם שזה 'ממון' שיש לו תובעים', ובכך נוכל להציל את האשה הזו".

אני גרתי לא רחוק מביתו של רבי חיים - מספר רבי אריה - אמרתי לו: ארוץ הביתה לרגע ללבוש נעליים, כי אני עם נעלי בית, ומיד אקרא לאברכים...

תמה רבי חיים: מה?! אשה נמצאת בפיקוח נפש ואתה

הולך ללבוש נעליים?! תלך כך עם נעלי הבית ותקח מיד את האברכים! לא הולכים עכשיו ללבוש נעליים כשמישהו בסכנת חיים...

(מתוך מילי דהספידא)

"ויאמר... אל נא תעבור מעל עבדך" (יח, ג)

מכאן שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני שכינה (שבת קכז).

רבי משה לייב מקאצק הסביר: מדוע כה גדולה מצוות הכנסת אורחים? מפני שהשכינה שורה תמיד בכל מקום - אך אורחים אינם מצויים תמיד.

לכן הכנסת אורחים, הבאה ברגע נדיר, גדולה מהשראת השכינה.

"יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם" (יח, ד)

כתב רש"י: יקח נא - ע"י שליח, והקב"ה שילם לבניו ע"י שליח, שנאמר: וירם משה את ידו ויך את הסלע - מידה כנגד מידה. מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל אמר: הבה נתבונן - מה מעשה קטן יכול

לגרום ומה יכולות להיות השלכותיו.

הנה, אילו אברהם אבינו היה לוקח בעצמו מים ומביא למלאכים, הקב"ה בעצמו היה מביא מים לבני ישראל, ומה היה קורה אז? לא היה מצווה משה לדבר אל הסלע, ולא היה חטא מי מריבה, ומשה היה נכנס לארץ ובונה את בית המקדש שלא היה נחרב - והעולם היה מגיע לתקונו השלם!

כלנו מכירים זאת היטב. ברגעים של מלחמה פנימית, בין הבחירה באמונה לבין הבחירה בנקמה או בהסחפות אחר שרירות לבנו, פתאום יש כוח פנימי שעוצר אותנו: לא, אנחנו לא באמת מוכנים לשחרר עד הסוף. מה, אנחנו פראירים?

ואם בצעדים מעשיים זה קשה - על אחת כמה וכמה כשה מגיע לשנויים פנימיים.

כשהאמונה מתנגשת בהבנה שלנו, ואנו נדרשים לבחור: על מה לוותר - על האמונה או על ההבנה? כשאנחנו במצבים קשים, כשהכל מסביב שחר, והאמונה דורשת מאתנו לכבות את השכל ואת החשבונות, להתחיל לרקוד ולשמח ולבטח - למרות שאין בזה הגיון...

כוח המשיכה הארצי לא מוכן לוותר עלינו כל כך מהר!

כדי להתגבר על כך, הקדוש ברוך הוא הצמיד לנו "טיל" עצמתי במיוחד, עם אנרגיות אדירות שמסגלות להתגבר על כל טפת הגיון אנושי - העקשנות.

עובד ה' הוא אדם שחי בידיעה שיש בו עצמות אדירות ללכת נגד ההגיון, כי יהודי מגיע ממקום גבוה יותר מההבנה שלו!

יהודי הוא חלק אלוהי ממעל, והשרש שלו הוא במקום שבו "לית מחשבה תפיסא ביה כלל".

זו מטרתה של מדת "נצח".

זה גם מה שעמד לעם ישראל במשך אלפי שנות גלות - מול אמות שהספידו אותנו אינספור פעמים, מול גזרות והריגות ומלחמות בלי סוף.

כי אנחנו אמה לא הגיונית. אנחנו עם ה"נצח". ונצח ישראל - לא ישקר.

לע"נ האשה החשובה

מרת צפורה פייגא ע"ה ב"ר משה אליעזר שיחי'

יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

ביקש הרב: דברו איתו, העמידוהו על חומרת המצב, אולי ישוב לתפקד, אך הפרנסים אמרו: דיברנו בלי סוף - הוא פשוט לא יכול. זקן הוא. אנו מבקשים הסכמה לפטרו. הקהל אינו חייב לסבול.

אמר להם הרב: אני אשוחח עמו, ואכן, מיום זה ואילך, כשהלומדים הגיעו בטרם שחר לבית הכנסת, והרב בראשם - מצאו בית כנסת פתוח, מואר ומוסק. נושא הפיטורין ירד מן הפרק. איש לא ידע, ולא העלה בדעתו, שהרב אכן שוחח עם השמש - וראה שאין עם מי לדבר. נכמרו עליו רחמיו, והיה הרב לובצ'נסקי בעצמו קם בשתיים לפנות בוקר, עולה לבית המדרש, מעלה את הנרות, מסיק את התנור - וחומק לביתו לשעה של לימוד. אחר כך שב עם משכימי הקום ומשבח באוזניהם את השמש שחזר למוטב...

"אדרה נא ואראה הכצקתה" (יח, כא)
וכי ישנה ירידה אצל הקדוש ברוך הוא!! והרי כבודו מלא את כל השמים והארץ. וכי יש ספק לפניו?! אלא הסבר הדבר נלמד מתוך הכלל: "הכל כפי המבייש והמתבייש" (ב"ק פ"ג, ב), הפגיעה באדם גדול חמורה יותר מהפגיעה באדם פשוט, והמבייש אדם גדול ופועל נגדו - חטאו גדול יותר מהמבייש אדם פשוט.

מכיון שכך, כל עבירה שיעבור האדם חלילה, ואפילו עבירה קלה ביותר, תיחשב לו לחמורה שבחמורות, שהרי לפי גודל מעלת הבורא יתברך, כל חטא כנגדו נחשב למרידה, ולחוטא אין כל סיכוי לזכות בדין.

"כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" (יח, יט)

ואמרו חז"ל: שלושה סימנים יש באומה זו, רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים. גומלי חסדים, דכתיב: "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לעשות צדקה ומשפט" (יבמות עט).

הגה"צ רבי יעקב ישראל לובצ'נסקי זצ"ל (חתן הסבא מנובהרדוק) נתמנה במקום אביו לרבה של ברנוביץ. עם התמנותו נדרש להכריע בדיני נפשות: פרנסי העיר ביקשו הסכמתו לפטר את השמש הזקן של בית הכנסת הגדול.

קשה היתה עבודתו של השמש, היה עליו להשכים מבעוד ליל ולהסיק את התנור, כדי שכשיבואו ראשוני הלומדים באשמורת הבוקר - לפני תפילת ותיקין - ימצאו את המקום חם, נעים ומואר. עשרות שנים מילא השמש את תפקידו באמונה, אך הזקנה עשתה את שלה - נעשה כבד תנועה, קצר ראייה וקצר רוח.

הגרוע מכל - כשסיים עבודתו אחר חצות, חזר לביתו לנמנום קל... והקיץ מאוחר, בסוף זמן קריאת שמע.

כשהלומדים הגיעו עם שחר - בית הכנסת היה נעול, חשוך וקר.

אי אפשר להמשיך כך, אמרו הפרנסים, יש למצוא שמש צעיר ונמרץ.

דאג הרב: אמנם הם צודקים, אבל השמש - מה יהא עליו? את מיטב שנותיו מסר לציבור, ועתה יושלך? זו לא רק הבושה - ממנה יחיה? וכי יפשוט יד??

בְּכָל שַׁבָּת וַחֲגֵ אָנּוּ עוֹמְדִים וּמִכְרִיזִים: "כִּתְּרֵ יִתְּנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ, מִלְּאָכִים הַמוֹנִי מַעֲלָה - עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קְבוּצֵי מִטָּה!"

וְאִם נִתְּבוֹנִן בְּמַלִּים הִלְלוּ - יֵשׁ כָּאֵן שְׁאֵלָה. הָאֵם הַמִּלְאָכִים זְקוּקִים לָנוּ? הָאֵם הַיְצוּרִים הָעֲלִיוֹנִים וְהַקְדוּשִׁים הִלְלוּ, שְׂכָל כָּלָם קָדַשׁ לָהּ, צְרִיכִים לְהַגִּיעַ לְקְבוּצֵי מִטָּה - הַרְדוּדִים וְהַשְּׁפָלִים, שְׁנֵאָבָקִים מוֹל כָּל הַסִּתְפָּלוֹת בְּעִתִּית בְּרָחוּב - כְּדֵי לְהַעֲנִיק לְבוּרָא אֶת הַ"כִּתֵּר" וּלְהַכְרִיז "קְדוּשָׁה, קְדוּשָׁה, קְדוּשָׁה?" אֵלָּא, מַהִי קְדוּשָׁה? אֵיךְ מְשִׁיגִים קְדוּשָׁה? אֵיךְ מְקַדְּשִׁים אֶת שֵׁם ה'?

הַפְּרוּשׁ הַמַּלּוּלִי שֶׁל "קְדוּשָׁה" הוּא דְּבַר נִסְתָּר וּמִפְּרָשׁ מֵאֲתָנוּ - מִשְׁהוּ שְׁאִינוּ בְּהַשֵּׁג יָד.

קְדוּשָׁה הִיא כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ מְגִלִּים רֶבֶד נִסְתָּר נוֹסֵף, עוֹד מְקוֹם שָׁבוּ הַבוּרָא הִיָּה נִסְתָּר - וְאֲנַחֲנוּ מִצָּאֵנוּ אוֹתוֹ שֵׁם.

מִלְּאָכִים אֵינָם יְכוּלִּים לְקַדֵּשׁ אֶת שֵׁם ה'. מִלְּאָךְ אֵינוּ יְכוּלִּם לְזוּז מִהַמְּקוֹם שֶׁהִפְקֵד עָלָיו, וְדַאי שֶׁלֹּא לִפְרֹץ לְמִקּוֹמוֹת חֲדָשִׁים.

רַק אֲנַחֲנוּ, בְּנֵי הָאָדָם - עִם הָעֲקֻשָּׁנוֹת הַבְּלִתִּי מוֹכֶנֶת שְׁלָנוּ, עִם הַיִּכְלָת לִפְרֹץ לְמִקּוֹמוֹת בְּלִתִּי נִתְפָּסִים, עִם הַיִּכְלָת לְהִתְחַבֵּר לָהּ גַּם כְּשֶׁהַהֲבָנָה הָאֲנוּשִׁית מִתְּנַגֶּדֶת לָכֶךְ - רַק אֲנַחֲנוּ יְכוּלִּים לְקַדֵּשׁ אֶת שְׁמוֹ!

כְּשֶׁאָדָם מְבַטֵּל אֶת שְׁלִיטַת הַגּוֹף וּמוֹכֵן לְדַבֵּק בַּחַיּוּת הָאֱלוּקִית שֶׁבְּתוֹכוֹ, הוּא מְגַלֵּה אֶת הָאוֹר בְּתוֹךְ הַחֹשֶׁךְ - וְכֵן מִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי יִתְרוֹן הָאוֹר - (הוּא) מִן הַחֹשֶׁךְ (מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ).

וְלָכֵן, בְּכָל בֶּקֶר מִחֲדָשׁ, מִמֵּתִינִים מִלְּאָכִים וְשִׁרְפֵי מַעֲלָה לְאוֹתוֹ יְהוּדֵי הַיּוֹצֵא לְמַלְחַמַת חַיּוֹ - לְאָדָם שְׁנִמְצָא בְּמִצָּב קֶשֶׁה, בְּמִצִּיאוֹת בְּלִתִּי אִפְשָׁרִית, חֵשׁ שֶׁהַכֹּל סָגוּר וְחֹשׁוֹךְ - אֲבָל מִתְעַקֵּשׁ בְּכָל כּוּחוֹ לֹא לְהִשָּׁבֵר, לְהִתְחַבֵּר עוֹד יוֹתֵר, לְשַׁחֲרֵר אֶת הַמְּחֻסָּוִים שֶׁל הַהֲבָנָה הָאֲנוּשִׁית.

הֵם מְחַכִּים לוֹ - כִּי כְּשֶׁהוּא מְקַדֵּשׁ אֶת שֵׁם ה' בְּעֲקֻשָּׁנוֹת שְׁלוֹ, כָּל הָעוֹלָם מִתְקַדֵּשׁ.

גַּם הֵם יְכוּלִּים לְהִתְבַּטֵּל לְאוֹר הַחֲדָשׁ שֶׁהִתְגַּלָּה - וּלְהַכְרִיז "קְדוּשָׁה, קְדוּשָׁה, קְדוּשָׁה!"

לעי"נ האשה החשובה

מרת מרים יוכבד ב"ר צבי ליבוביץ ע"ה
כ"א מר חשון תשפ"א

מאידיך, אם יישפט אותו אדם על חטא דומה שחטא כלפי אדם כמוהו, ולא כלפי הבורא, לא ייחשב לו החטא גדול כל כך.

מסיבה זו אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם: "ארדה נא", בחסדו הרב, וכדי שלא לחייב את בריותיו, הואיל הבורא לרדת כביכול ממעלתו בעת שנשפט עם בני האדם, ולהתדיין עמם כמו שמתדיינים ביניהם שני אנשים בני אותו מעמד.

וכך אמר ה' יתברך: אם גם לאחר שארד כביכול ממעלתי עדיין תיראה "צעקתה" - דהיינו שצעקת הצועק בסדום היתה צודקת - אז מידת הדין תחייבם. (אור החיים)

"אם אמצא בסדום חמישים צדיקים בתוך העיר" (יח, כו)
צריך להבין מהי הכוונה "אם אמצא" - היה צריך לומר "אם יש בתוך העיר"?

פירש הרמב"ן: כוונת ה' לומר שאפילו אם עשרה הצדיקים לא יהיו מדיירי העיר, ורק עכשיו נמצאים בתוכה - גם אז ראוי להציל את כל העיר בעבורם.

הקשה בספר "משחת שמן": מדוע, אם כן, לא עשה אברהם עצה פשוטה להצלת העיר - שישלח לשם עשרה צדיקים משלוש מאות ושמונה חניכיו ילידי ביתו, ויצילו בזכותם את העיר כולה?

אלא לימוד עצום למדנו מכאן - שאברהם אבינו לא רצה שחניכיו ישבו בין האנשים הרעים הללו אפילו לזמן קצר ביותר, כי המקום משפיע, ויכולים הם ללמוד ממעשיהם הרעים.

"והאלוקים נסה את אברהם" (כב, א)

עקדת יצחק הייתה הניסיון הגדול ביותר שהועמד

בו אברהם אבינו.

אבל עלינו לדעת שלכל אחד יש ניסיונות, לאברהם היו ניסיונות של אברהם, ולכל יהודי יש ניסיונות משלו.

יש ניסיון של "בכל נפשך" - למסור את הנפש על קידוש שמו יתברך. בכל הדורות מסרו יהודים, אפילו פשוטי העם, את נפשם למען אמונתם.

ויש ניסיון של "בכל מאורך" - לוותר על כל ממונו כדי שלא לעבור על איסור מן התורה.

בעניין זה מעשה נפלא עם רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, כפי שהובא בספר "הכל לאדון הכל", המהווה דוגמה לעמידה בניסיון של 'בכל מאורך'. הרב הרמן ורעייתו יצאו במסע לארץ ישראל במוצאי שבת, והיו אמורים לעגון בנמל חיפה ביום רביעי.

עקב שינויים בנתיב ההפלגה, עגנה האניה לבסוף ביום שישי - שעה אחת לפני השקיעה, בעוד פרצה מלחמת העולם השנייה.

הרב והרבנית נדרשו לעזוב מיד את האניה. אך הרב הרמן אמר: מעולם לא חיללתי שבת. להגיע לארץ הקודש ולחלל את השבת - זה לא בא בחשבון!

הקצין האנגלי הזהירו שהמטען שלו יישדר אם יעזוב כעת, אך הרב עמד באומץ ואמר: השבת כמעט נכנסת, אין לי ברירה. רק תחתום על דרכונינו.

הקצין, נדהם מנחישותו, הורה לשחררם, והרב והרבנית יצאו לדרכם בידיהם מזוודה עם ספר תורה ותיק יד בלבד -

הרה"צ ר' אשר פריינד היה מתאר: אברהם אבינו, אבי האמה, צועד כבר שלושה ימים בדרך לקיים את המצוה הגדולה בהיסטוריה - עקדת יצחק.

הוא עומד לעשות את הבלתי אפשרי: לקחת את בנו, את יחידו אשר אהב, ולהעלותו לעולה על פי צווי ה'. אברהם משתיק את השאלות הפנימיות: אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לה זרע", ועכשיו אתה מצוה אחרת? אבל הוא אינו שואל דבר. רק מתכונן, בלהט ובאהבה, לקיים את רצון בוראו.

הם מגיעים להר. מטפסים לראשו. האש, העצים, והעולה מוכנים. הלב בוער, המוח מרקז, כל ישותו נתונה למצוה.

והנה זה קורה - הוא עוקד את יצחק על גבי המזבח. עוד רגע - והוא עומד לעשות את הבלתי יאמן. ואז... מישוהו קורא לו: "אברהם, אברהם!"

נעצר לרגע. ננסה לדמין כיצד היינו אנו מגיבים לו, באמצע מצוה, באמצע דבקות, רכוז וקדושה - היה מישוהו קורא לנו. איזה סכוי היינו נותנים לעצמנו לעצור? להתנתק? הרי אנחנו "בתפקיד"!

אבל אברהם אבינו עוצר. ועונה במתינות ובסבילות: "הנני".

זה לא הקב"ה בעצמו - אלא שליחו. אבל אברהם מוכן לשמע, לבדק אם רצון ה' השתנה.

ורק אז מכריז המלאך: "עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה".

עכשיו, בנכונות הזו לעצר גם ברגע של קדושה והתעלות, לוותר על הספוק האישי כדי לברר מה ה' רוצה באמת - זה הסימן שאותה ירא אלקים באמת.

(נקודות של אור - ספינקא)

והגיעו בדיוק בזמן להדלקת נרות שבת. במוצאי שבת חזרו לנמל, ושם המתין להם השומר האנגלי עייף אך נרגש: הייתי אחראי על מטענך למעלה מעשרים וארבע שעות, מפקדי איים לכרות את ראשי אם יחסר משהו, קח הכל, הכל נשמר בשלמותו!"

הם ויכולים הם (אוצרות פניני התורה)

א גוט שבת